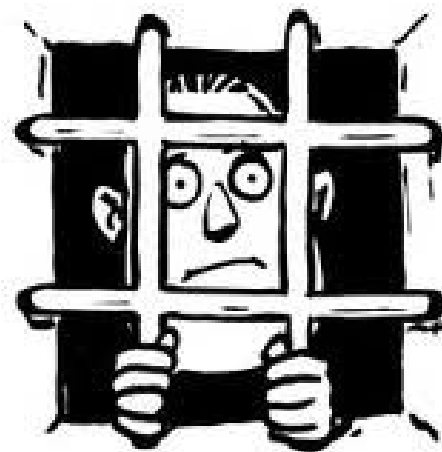

Sociální deviace

Základní pojmy

1. Název předmětu

- Sociální patologie
(sociálně patologické jevy)
převzato z medicíny – „nemoc“ společnosti
- Sociální deviace
pokus o „neutrální, nehodnotící přístup sociologie
- Rizikové jednání (skupiny)
zdůraznění důsledků (pro nositele i pro společnost)

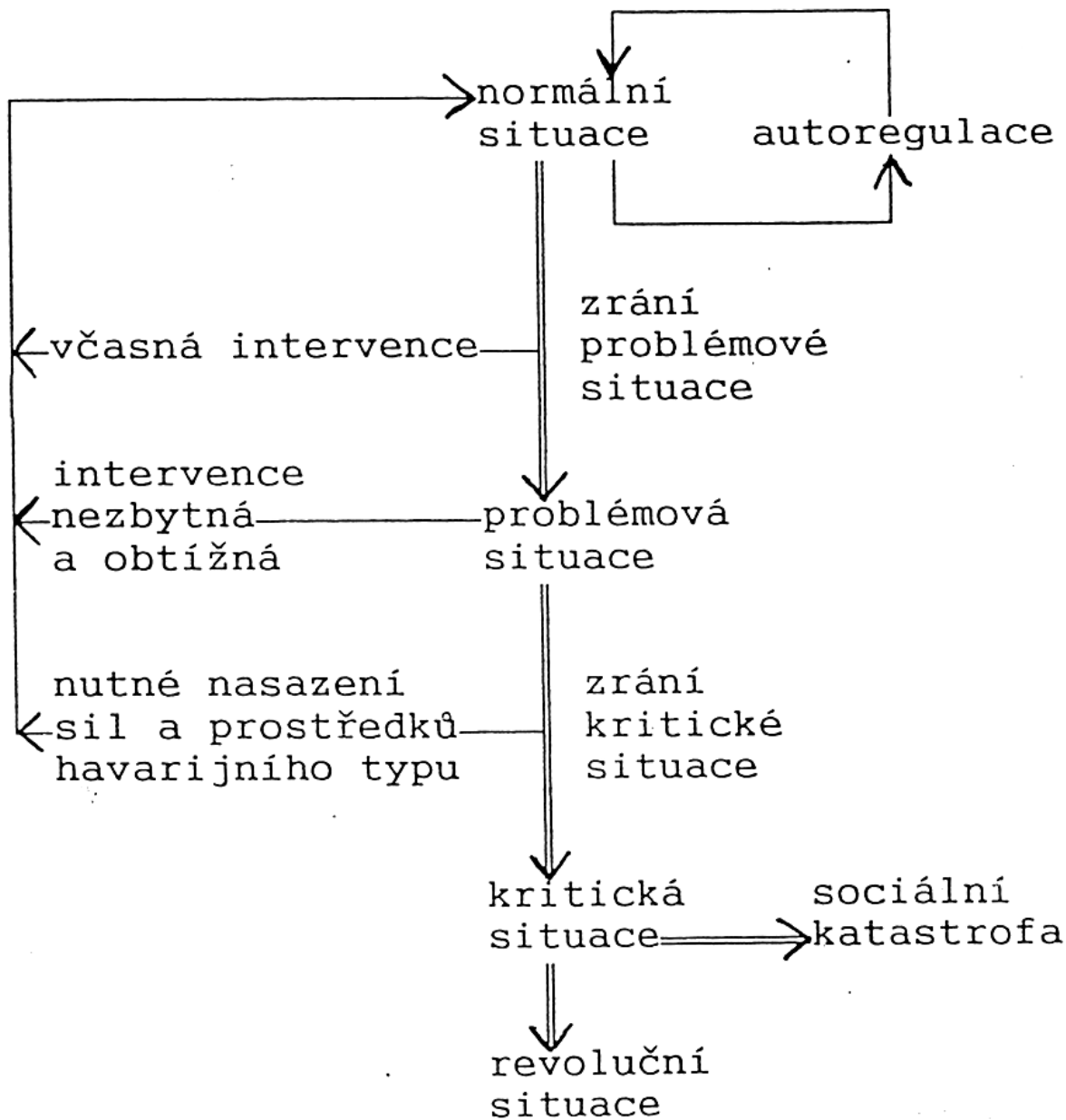
2. Význam a pojetí předmětu

- Sociální deviace vedou k narušení **sociálního fungování, k sociálnímu vyloučení.**
- Poznání jevů a jejich příčin umožňuje řešení
- Odráží a ovlivňuje **postoje společnosti**
- Patří mezi základní předměty *Minimálního standardu vzdělávání v sociální práci.*

3 úrovně:

- Konkrétní jevy – kriminalita, závislosti, prostituce aj.
- Obecné charakteristiky a souvislosti (příčiny, důsledky, prevence)
- Hlubší reflexe – člověk, zlo, hodnoty, stav světa

Fáze zrání a řešení sociálních problémů

3. Sociální normy

Sociální deviace je odchylka od sociální normy!

Norma je pravidlo, předpis, zákon – je důležitá pro fungování systému

Normy jsou technické, ekonomické, právní, etické aj.

Sociální normy jsou důležité pro fungování společenského systému!

Pro dodržování norem jsou důležité sankce

Pozitivní – odměna, negativní – trest

Sociální norma je soubor institucionalizovaných nebo kolektivních očekávání a hodnocení určitých typů chování v určité sociální jednotce. Je syntézou řady časových a situačních rozhodnutí a hodnocení určitého problému nebo chování. (Hrčka, 2001, str.29)

Sociální norma má význam:

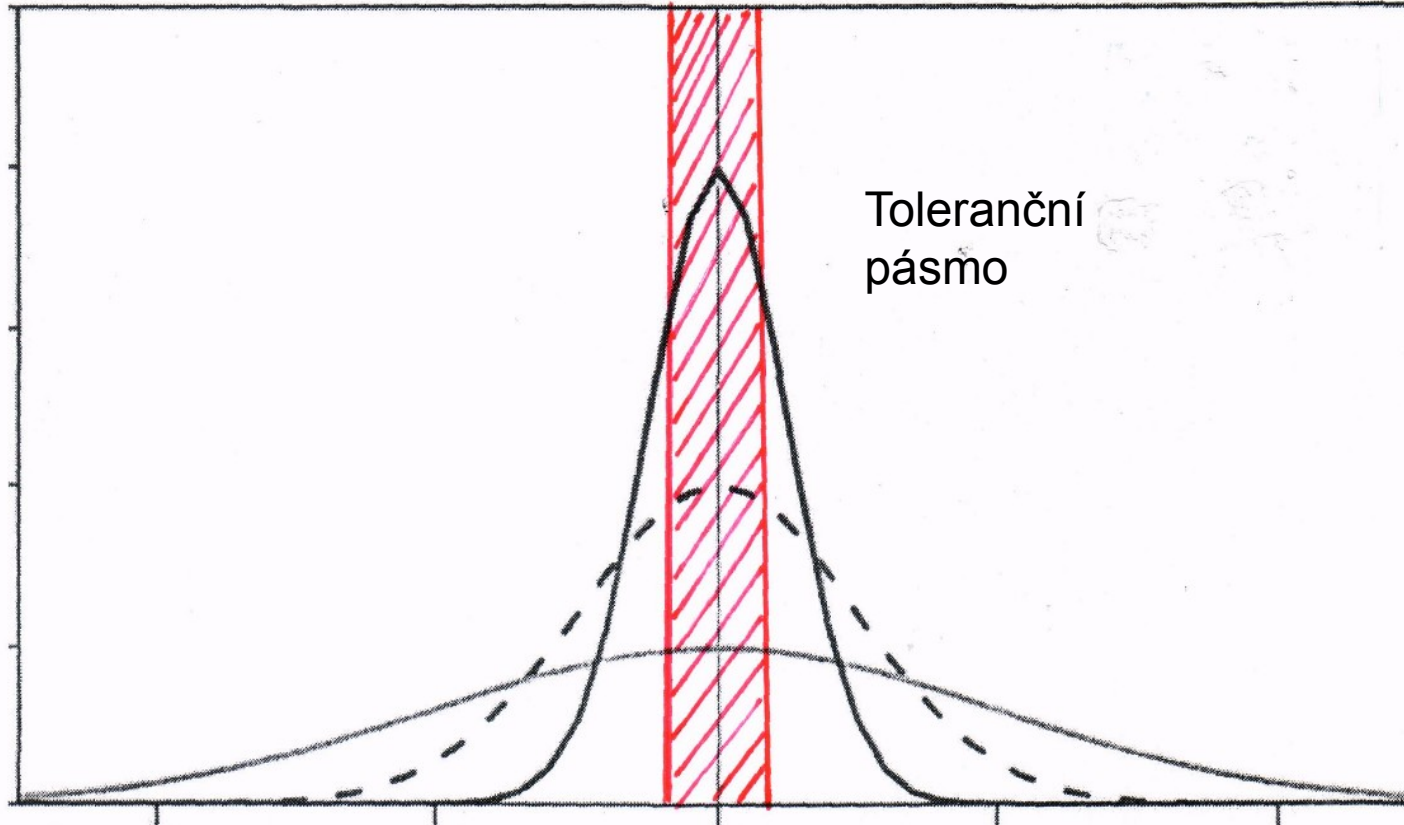
- **Informační**
- **Kognitivní**
- **Emoční (ovlivňuje prožívání)**
- **Hodnotící**

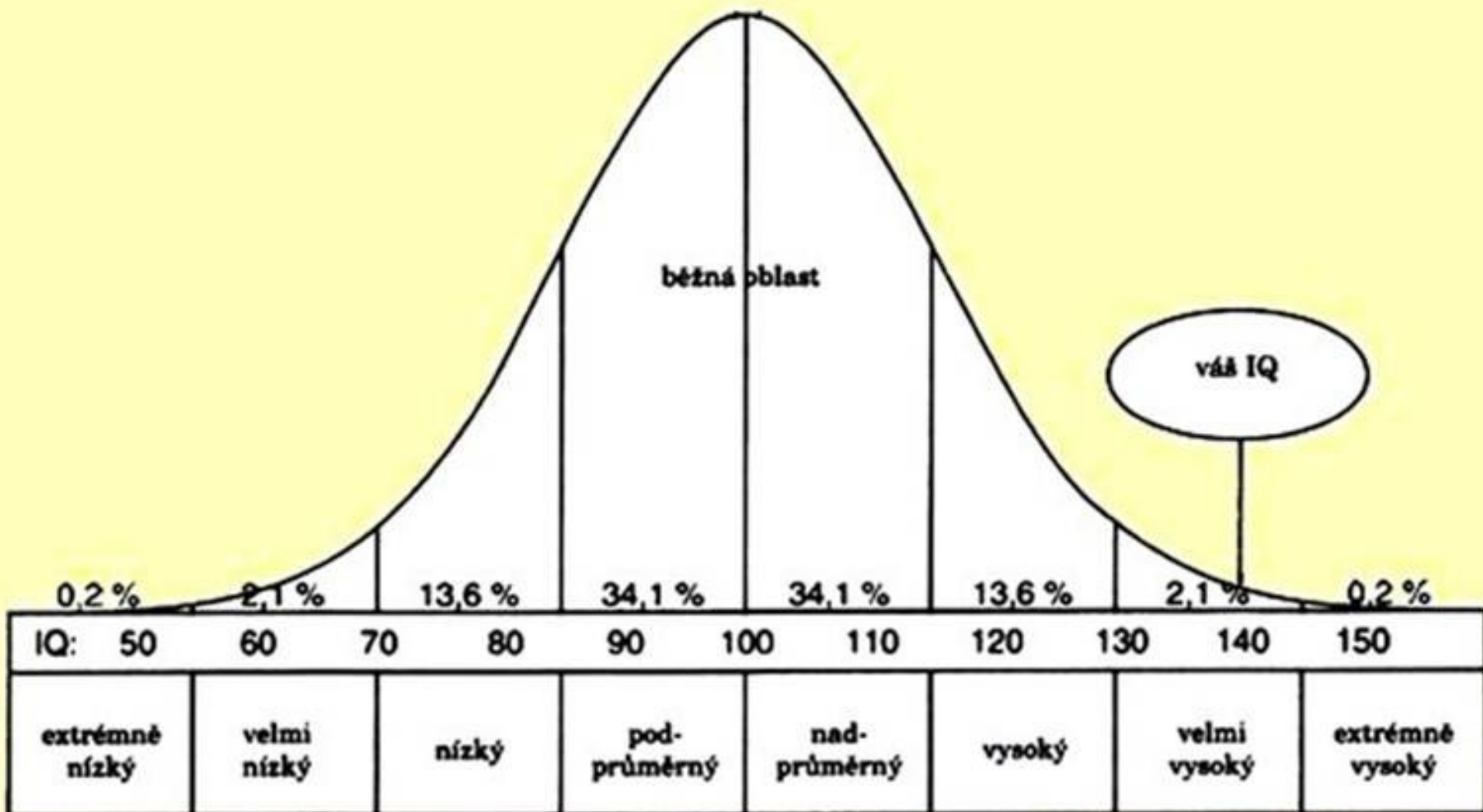
**Normy se vyvíjejí (mění) v čase
(středověk - současnost)**

Normy jsou různé v různých zemích a kulturách

Statistické pojetí normy

Pokud lze jev kvantifikovat (velikost, četnost) normou se může stát průměrná hodnota a povolená odchylka, která tvoří toleranční pásmo

Další vlivy na tvorbu sociálních norem

Sociokulturní pojetí normy

Norma vzniká na základě tradic, přírodních, kulturních, politických a dalších podmínek

Mediální norma

Vliv medií se stále více podílí na tvorbě sociálních norem

Norma jako ideál

Norma stanovená jako cíl, kterého má být dosaženo

4. Sociální deviace

- **Deviace je odchylka od normální struktury nebo funkce**
Má kvalitu (čeho se týká), kvantitu (velikost), směr
Deviace nepředstavuje vždy chybu nebo nedostatek
- **Sociální deviace je chování, jednání, vztahy - odchyloující se od sociální normy**

Typologie sociálních deviací

- **Podle oblastí společenského života**
právní, ekonomická, etická, politická.....
- **Podle povahy sankce (závažnosti)**
trestný čin, přešupek
- **Podle skupin a kategorií nositelů**
muži, ženy, mládež, cizinci, příslušníci menšiny

Absolutní a relativní pojetí norem

Normativní a reaktivní pojetí sociálních deviací

- **Absolutní pojetí norem** předpokládá, že dané normy jsou platné vždy a všude, za všech okolností
- **Relativní pojetí norem** bere v úvahu změnu norem v čase a v závislosti na měnících se podmínkách
- **Normativní pojetí sociálních deviací** charakterizuje deviaci na základě porovnání posuzovaného jevu s existující normou
- **Reaktivní pojetí sociálních deviací** hodnotí jednání na základě reakce společnosti

Co ovlivňuje sociální reakce?

- charakteristiky vlastního jednání – existence a platnost norem v dané oblasti, délka a závažnost jednání, vztah ke společenským cílům
- charakteristiky nositele (pachatele) – věk, pohlaví, etnická příslušnost, sociální postavení, profese, náboženství
- charakteristiky reagujícího „publika“ (okolí) rodina, skupina, dav
- charakteristiky společnosti konzervativní, liberální, totalitní, demokratická
- charakteristiky situace – válka, přírodní katastrofy

Reakce společnosti může být nesprávná, záměrně, nebo na základě nedostatečných nebo chybných informací

Chování Společenská reakce	„Normální“ Konformní	Deviantní
Označené jako konformní	Konformita (1)	Skrytá deviace (2)
Označené jako deviantní	Falešné označení (3)	Zjevná deviace (4)

Kategorie (1) a (4) jsou jasné, očekávané

(2) Skrytá deviace – jednání není zaregistrováno, je považované za bezvýznamné, je zájem, aby se o něm nevědělo (politický, jiný)

(3) Falešné (nespravedlivé) označení - omyl, záměr

Deviantní akt

Vývoj v čase:

- Motiv
- Deviantní jednání
- Označení jednání za deviantní
- Reakce společnosti
- Vliv této reakce na nositele (pachatele)

Motiv:

- Obranný
- Dobrodružný

Deviantní kariéra

Jednání:

- Ojedinělé, epizodické
- Občasné
- Často se opakující
- Pravidelné – způsob života

př. Drogová kariéra:

První kontakt,
Experimentování
Pravidelné užívání,
Abúzus, problémové
užívání,
Závislost

Sociální patologie jako projev ZLA

- Mnoho lidí a a zvláště ti, kteří pracují v pomáhajících profesích, a kteří se setkávají, s utrpením a bolestí - s projevem lidského zla častěji než ostatní, připouští, že v lidském jednání, zejména pokud jde o mimořádné činy a události, se projevuje vedle biologických, psychologických a sociálních příčin něco iracionálního, něco, co nedokážeme vysvětlit jakoukoliv z výše uvedených teorií.
- V dnešním světě je moc zla a jeho moc je velká. Na tom se shodneme asi všichni, odkud toto zlo pochází? Zlo můžeme připisovat d'áblu nebo jiným zlým duchům. Dábel to měl ještě někdy do 19. století těžké - lidé na něj věřili, věděli o něm a používali rozmanité prostředky, jimiž se jeho vlivu bránili. Přesto zlo existovalo. Pak ale přišel d'ábel na d'ábelský trik - přesvědčil lidi, že neexistuje, a tím si konečně ve 20. století uvolnil ruce. Přestalo se věřit, že existuje zlo jako takové, ale že existují pouze zlí lidé. Ty je možno a nutno napravit, vyléčit, případně izolovat, aby neškodili. Moc se nám to nedaří. Ale jak to, že se ze slušných stávají zlí lidé? Součástí zmíněné nové d'áblovy taktiky bylo vymazat z povědomí to, co k takové proměně vede, sedm hlavních („smrtných“) hříchů. Připomeňme si je (názvy můžeme „aktualizovat“): pýcha, lakomství, cizoložství, závist, nestřídmost, hněv a lenost. Ten poslední nám možná ani jako hřích nepřipadá, je však z nich možná nejhorší. Lutherův překlad totiž zněl:

„Trägheit des Herzens“- lhostejnost srdce..

Má ZLO jenom

špatné důsledky?

„Člověk se stává silným, pokud musí namáhat své svaly.

A právě tak musí dobro, pokud se má vystupňovat ve svatost, překonat zlo, které se mu staví do cesty.

Zlo má úkol přivést lidstvo na vyšší stupeň.“

Rudolf Steiner

Omnia sponte fluant absit violentia rebus!

Jan Amos Komenský

Nechť všechno volně plyne, necht' je násilí vzdáleno věcem!

Příčiny sociálních deviací

Každý čin, jednání, chování je vždy výsledkem množství faktorů a jejich vzájemné interakce.

Významnou roli hraje:

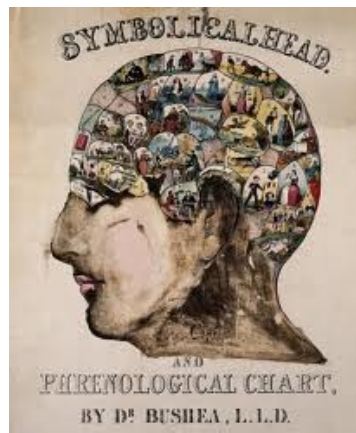
- osobnost aktéra (aktérů), která je sama složitým multifaktoriálním fenoménem,
- prostředí (přírodní, sociální)
- konkrétní situace, ve které se čin nebo jednání odehrává.

V souladu s chápáním člověka jako komplexu vzájemně se ovlivňujících faktorů biologických, psychologických, sociálních a spirituálních můžeme i příčiny sociálních deviací hledat v těchto oblastech našeho života. Existuje proto celá řada teorií a přístupů, které se příčinami vzniku sociálních deviací zabývají z různých hledisek.

Biologické příčiny

- Antika – Hypokratés, Galénos
nerovnováha tělních tekutin :
sangvinik, cholерik, flegmatik, melancholik
- V 15. a 16. století se v Evropě zdůrazňoval vztah mezi fyzionomií (tělesnými znaky) a charakterem a chováním člověka. Bradavice, „oheň“ ve tváři, chybějící nebo přebývající prsty, tvar čela a další fyzické anomálie byly považovány za „Boží prst“.
- Na sklonku 18.století zformuloval vídeňsky anatom Framz Joseph Gall teorii zvanou frenologie.
Podle ní lidské vlastnosti odpovídají různým oblastem mozku

Cesare Lombroso (1853 – 1909)

Italský vězeňský lékař - předpokládal existenci tzv. „rozených zločinců“ (1876 napsal dílo *Zločinný člověk*). Zkoumal vztah mezi fyzickými znaky „stigmaty“ (tvar lebky, abnormální chrup, asymetrie tváře, nadbytečné prsty, neobvyklé tvary uší a nosu apod.) a chováním. Věnoval se také specifickým znakům „židovské rasy“.

Další teorie

- **Konstituční teorie**
- **Genetické teorie**
- **Biokriminologie**

komplexní disciplína, která se zaměřuje na fyzické aspekty psychologických poruch a onemocnění. Výzkum je zaměřen na studium genetických anomálií, na změny ve vývoji centrálního a autonomního nervového systému, na vztah mezi limbickým systémem a kriminalitou, na EEG anomálií, na biologickou podmíněnost poruchy pozornosti s hyperaktivitou (ADHD), na studium biochemických faktorů. Na působení neuropřenašečů – dopaminu, serotoninu, noradrenalinu a dalších, na vliv léčiv na psychologii člověka a další faktory.

Biologické přístupy není možno absolutizovat, člověk je však biologickým organizmem, podléhá biologickým zákonům a biologická predispozice k určitému jednání je nesporná. Do jaké míry se tato predispozice naplní záleží na dalších faktorech

Přeceňování biologických vlivů, zejména genetických dispozic, na chování a jednání člověka, se kterým se setkáváme u mnohých genetiků, evolučních biologů a sociobiologů, přináší řadu etických dilemat.

Řada výzkumů se soustředila na genetickou odlišnost jedinců i skupin (zejména lidských ras a etnik) a byla zneužívána pro jejich diskriminaci. Podobným problémem byla eugenika.

Ilustrace:

Může být biologická dispozice polehčující okolností?

V roce 1991 v USA a byl Stephan Anthony Mobley usvědčen z vraždy. Při procesu poukázal obhájce na fakt, že se v rodině Mobleyových vyskytly ve třech minulých generacích vraždy, ozbrojené přepady, znásilnění a jiné antisociální chování. Odvolal se na výzkum H. G. Brunnera v Holandsku, který se zabýval rodokmenem, v němž se případy nevyprovokovaného násilí, rváčství, žhářství, loupeží a exhibicionizmu vyskytovaly nápadně často, nejméně u devíti mužských členů rodiny z 24 zkoumaných žijících příbuzných. U těch problémových byla identifikována porucha na chromozomu X, v místě genu pro monoaminoxidázu A (MAOA), u ostatních členů rodiny tuto porucha zjištěna nebyla. Gen je odpovědný za tvorbu enzymu, který kontroluje hladinu neurotransmiterů dopaminu, serotoninu, adrenalinu a noradrenalinu. Další výzkum skutečně ukázal, že postižení muži vykazovali poruchy v metabolismu těchto látek v mozku.

Pokud soud chápe v řadě případů jako polehčující okolnost narušené rodinné poměry a zanedbanou výchovu, proč by neměl brát v potaz narušené geny? Stephen Mobley byl navzdory těmto okolnostem odsouzen k smrti a popraven.

.Tato kauza otevřela diskusi, nakolik je chování člověka předurčeno geny a nakolik jsme za své chování odpovědni „my sami“, na základě svobodné volby.

Geny jistě nějak ovlivňují chování člověka, ale pokud bez rozpaků rozdělujeme v této oblasti lidi podobně jako v medicíně na zdravé, přenašeče a nemocné, lze vytvořit podobné škály i v úvahách o genech „pro“ kriminální chování? Máme tak jednou s lepším poznáním konkrétních genomů právo rozdělovat lidi podle složení genomu na „problematické“ a „neproblematické“?

„A pokud výchovou (či vězněním) manipulujeme behaviorální projevy jedince do jistých přijatelných mezí, proč bychom neměli z téhož důvodu provést méně bolestnou manipulaci s jeho genomem?“.

Obavy z možného zneužití poznání „problematických“ genů člověka vyjadřuje i Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny z Ovieda 1997 (zkráceně Úmluva o lidských právech a biomedicíně), kterou Česká republika podepsala v červnu 1998 a která již byla včleněna do našeho právního řádu jako Úmluva č. 96/2001 Sb. Ve čtvrté kapitole, která je celá věnována lidskému genomu, se stanoví:

- **či. 11 *jakákoli forma diskriminace osoby z důvodu jejího genetického dědictví je zakázána.***
- **či. 13 *Zásah směřující ke změně lidského genomu lze provádět pouze pro preventivní, diagnostické nebo léčebné účely, a to pouze tehdy, pokud není jeho cílem jakákoliv změna genomu některého z potomků.***

Jakákoli forma diskriminace osoby z důvodu genomu je tedy zakázána. Ve všech dokumentech týkajících se lidských práv je stanoveno, že všichni lidé mají nárok na stejnou důstojnost, bez ohledu na věk, barvu pleti, pohlaví, náboženské nebo politické přesvědčení a rovněž tak bez ohledu na fyzické nebo mentální zdraví.

Nelze tedy na jedné straně diskriminovat člověka poukazem na jeho problematické geny - a na druhé straně jej nelze tímž poukazem omluvit za problematické chování, za které nese plnou odpovědnost.

(srov. Vácha, M.: *Mezi biologickou medicínou a filozofií* in Vesmír č. 3/2005)

Eugenika

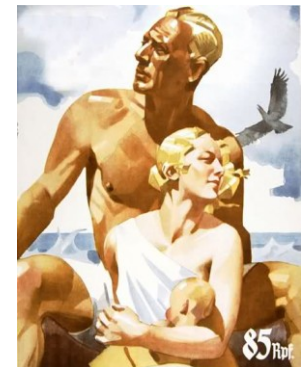
Sociálně-filozofický směr zaměřený na studium metod vedoucích k dosažení co

nejlepšího genetického fondu člověka.

Pojem byl poprvé použit v 19.st. britským matematikem a vědcem F. Galtonem.

Původní myšlenka eugeniky, že ideální potomstvo vzejde z „nejlepších“ mužů a žen,

byla zneužita, eugenika vešla do lidské historie spíše díky své negativní podobě, která doporučovala likvidaci jedinců zatížených vadami, nebo etnického původu

Existuje přirozená nerovnost mezi jednotlivými lidmi i etniky podmíněná geneticky ?

- **Ve Spojených státech se zejména v první polovině 20.století prováděly genealogické studie, které se snažily dokázat, že inteligence a schopnost chovat se určitým způsobem je dědičně zakódována a že ji lze dovodit z rozboru osudů předků. Tyto teorie měly často rasistický podtext, nebo byly rasisticky interpretovány.**
- **Tělesná , duševní postižení, těžká onemocnění ale i sociální handicap (bída) jsou věcí jednotlivců, ale jsou i zátěží společnosti a přenášejí se na další generace.**
- **Biologie dostává politický charakter.
Rozvíjející se kapitalismus potřebuje zdravé, silné a schopné jedince.**
- **Soupeří mezi sebou i jednotlivé státy – národy
V USA se rozvíjí liberalismus.
V Německu v důsledku pozdějšího nástupu kapitalismu, převládá snaha vyrovnat se rozvinutým státům. Zdůrazňuje se výjimečnost a poslání Německého národa (Árijské rasy).**

"Způsob, jak uskuteční Německo zvětšení svého území, ... je praktickým problémem. Tento problém je spjat s osobitými charakteristickými rysy germánské rasy. Půjde-li o ideál rasové jednoty, může rozdělení germánské rasy do různých národností a různých států tvořit potíže.Nejmocnější stát - Německo musí ustavit hegemonii a menší státy musí obětovat onu část své autonomie, která bude potřebná pro vytvoření trvalého sjednocení pro nové císařství...." (Pangermánský program (1905)

Důležitou součástí německé expansivní politiky byla snaha o zdokonalení árijské rasy.

- V roce 1905 byl založen Spolek pro rasovou hygienu
- V roce 1927 vznikl Institut císaře Viléma pro antropologii, lidskou genetiku a eugeniku
- V roce 1934 Úřad pro rasovou politiku

Povědomí o rasové hygieně a genetice se stalo, čistě vědeckou cestou, součástí znalostí ohromného množství německých lékařů. Do značné míry to ovlivnilo podstatu světonázoru našeho státu, a dalo by se dokonce říci, že to ztělesňuje základní principy jeho současné existence.

(Gerhard Wagner- vedoucí představitel německé lékařské profese:)

„Nikdo, kdo není duševně a tělesně zdravý a hodnotný, nebude mít právo předávat své utrpení dále skrze své děti.“

(Adolf Hitler: Mein Kampf)

2 cesty – sterilizace a euthanasie

Sterilizace

Jedním z prvních zákonů nacistické vlády po převzetí moci v roce 1933 byl

Zákon o předcházení geneticky postiženým potomkům

(Zákon o sterilizaci), podle kterého mohl být člověk sterilizován, pokud genetický soud shledal, že trpí některou z celé řady „genetických“ nemocí, např:

slaboduchostí, schizofrenií, manio-depresivním šílenstvím, genetickou epilepsií, Huntingtonovou choreou, dědičnou slepotou či hluchotou nebo těžkým alkoholismem.

Bylo zřízeno několik set genetických soudů. První z nich zasedal v Berlíně v roce 1934.

Vznikla nová specializace - „genetický lékař“

Počet sterilizovaných v nacistickém Německu se odhaduje na 400 000 lidí.

V průběhu 2.světové války hrála sterilizace důležitou roli při „řešení židovské otázky“.

Norimberskému tribunálu byl jako důkazní prostředek předložen následující dopis z 23. června 1942 Heinrichu Himmlerovi :

„.....Mezi deseti miliony evropských Židů existují podle mého názoru nejméně dva až tři miliony mužů a žen, kteří jsou dostatečně fyzicky zdatní, aby mohli pracovat. Vzhledem k mimořádným potížím, které pro nás představuje pracovní problematika, se domnívám, že tyto dva až tři miliony osob by měly být zvláštním způsobem vyselektovány a zachovány při životě. To ale jen za předpokladu, že jim zároveň bude znemožněno, aby se rozmnožovaly. Přibližně před rokem jsem vás informoval o tom, že moji spolupracovníci dokončili experimenty nezbytné k tomuto účelu. Rád bych na tyto skutečnosti ještě jednou upozornil. Klasický způsob sterilizace, uskutečňovaný běžně u osob trpících dědičnými chorobami, zde nepřipadá v úvahu, neboť zabere příliš mnoho času a je příliš nákladný. Kastrace pomocí rentgenových paprsků je na druhé straně nejenom relativně levná, nýbrž může být také uskutečněna v nejkratší možné době na tisících osob. Myslím si, že je irelevantní, zda si dotyčná osoba uvědomí fakt, že byla kastrována, po několika týdnech či po několika měsících, když na sobě v určitý okamžik začne pozorovat její účinky... Heil Hitler!“

Váš Viktor Brack

2 .odbor Úřadu říšského kancléřství

Sterilizace se prováděla i v jiných zemích. Odborné diskuse a úvahy se vedly již v 19.st. a vyústily v přijímání zákonů. Německo se inspirovalo zejména zkušenostmi USA.

V USA ve 20. století, byla vrozená degenerace definována pomocí vědeckých pojmů jako dědičná nemoc — společně s vrozenou chudobou, vrozenou prostitucí a vrozenými zločineckými sklony.

- Ve státě Indiana v roce 1907, a ve většině států v následujících letech se podařilo prosadit zákony povolující „nedobrovolnou asexualizaci“. Nerozlišovalo se v nich mezi sterilizací a kastrací.**

Epilepsie, slabomyslnost a šílenství byly zařazeny do téže skupiny příznaků vyžadujících sterilizaci, aby jich tak byly příští generace ušetřeny.

Zákon byl aplikován - v souladu s často citovaným výrokem soudce Holmese, podle kterého „*tri generace imbecilů stačí*“.

- V letech 1920-1929 přijalo zákony o sterilizaci dalších 21 amerických států (do roku 1939 v USA celkem sterilizaci podstoupilo asi 30 000 lidí)**
- V roce 1928 přijal podobný zákon Švýcarský kanton Wandt**
- V letech 1929-1938 Dánsko, Norsko, Švédsko, Finsko, Estonsko, Island**

Euthanasie

„Ukončení životů nehodných žití“

Myšlenka euthanasie se objevuje již v 19.století jako právo zvolit si čas a způsob smrti a právo ukončit vlastní život co nejméně bolestivým způsobem.

Euthanasie se používala v řadě zemí – ve Velké Británii, v USA i jinde.

Ve 20.století začala být euthanasie doporučována i jako způsob jak společnost zbavit „neužitečných hladových krků“.

V Německu se idea systematického zabíjení nevléčitelných pacientů rozšířila v době bídy a strádání po konci 1. světové války.

Němečtí rasoví hygienici tvrdili, že náklady na „udržování defektních individuí při životě“ během války neúnosně stouply.

Snažili se dokázat, že princip „přípustného zabití“ by se měl vztahovat i na osoby nevléčitelně nemocné, osoby neschopné lidského citu - „lidský balast“ a „prázdné lidské skořápky“,

Právo na život je něco, co si lidé musí zasloužit a zdůvodnit.

Ukončení takových životů je nejen přípustné, ale přímo humánní.

Od roku 1939 byl na Hitlerův příkaz zahájen Program euthanasie

Rok 1939 vláda nazvala „rokem povinnosti být zdravý“.

Hitler tajným příkazem potvrdil, aby určeným lékařům bylo povoleno udělit „milosrdnou smrt“ [*Gnadentod*] pacientům, které podrobná lékařská prohlídka shledá nevléčitelně nemocnými.

Do 24. srpna 1941, kdy skončila první fáze „operace určené pro dospělé“, pak bylo usmrceno přes 70 000 pacientů z více než stovky německých nemocnic. Šlo o nácvik rozsáhlejší operace, v rámci které pak byli zabíjeni Židé, homosexuálové, komunisté, Rómové a Sintové, Slované a váleční zajatci.

V letech 1939 – 1941 bylo usmrceno více než 70 000 dospělých a 5 000 dětí. Usmrcení se provádělo smrtícími injekcemi, tabletami, nebo plynem.

Úředníci provádějící program euthanasie spočítali, že „dezinfekce“ (usmrcení) 70273 osob vedla k úspoře následujícího množství jídla:

chléb	4 781 339,72 kg	cukr	185 952,86 kg
marmeláda	239 067,02 kg	mouka	156 952,86 kg
margarín	74 719,23 kg	maso a uzeniny	653 516,96 kg
sádlo	5 311,40 kg	brambory	19 754 325,27 kg
cikorka	79 671,38 kg	máslo	50 458,49 kg

Další úspory představovaly volná nemocniční lůžka a náklady na pobyt v ústavech.

V roce 1942 byl program oficiálně zastaven, neoficiálně však pokračoval dál.

„Rasová hygiena“ se zaměřila především na likvidaci Židů a dalších „méněcenných etnik“.

Psychologické teorie

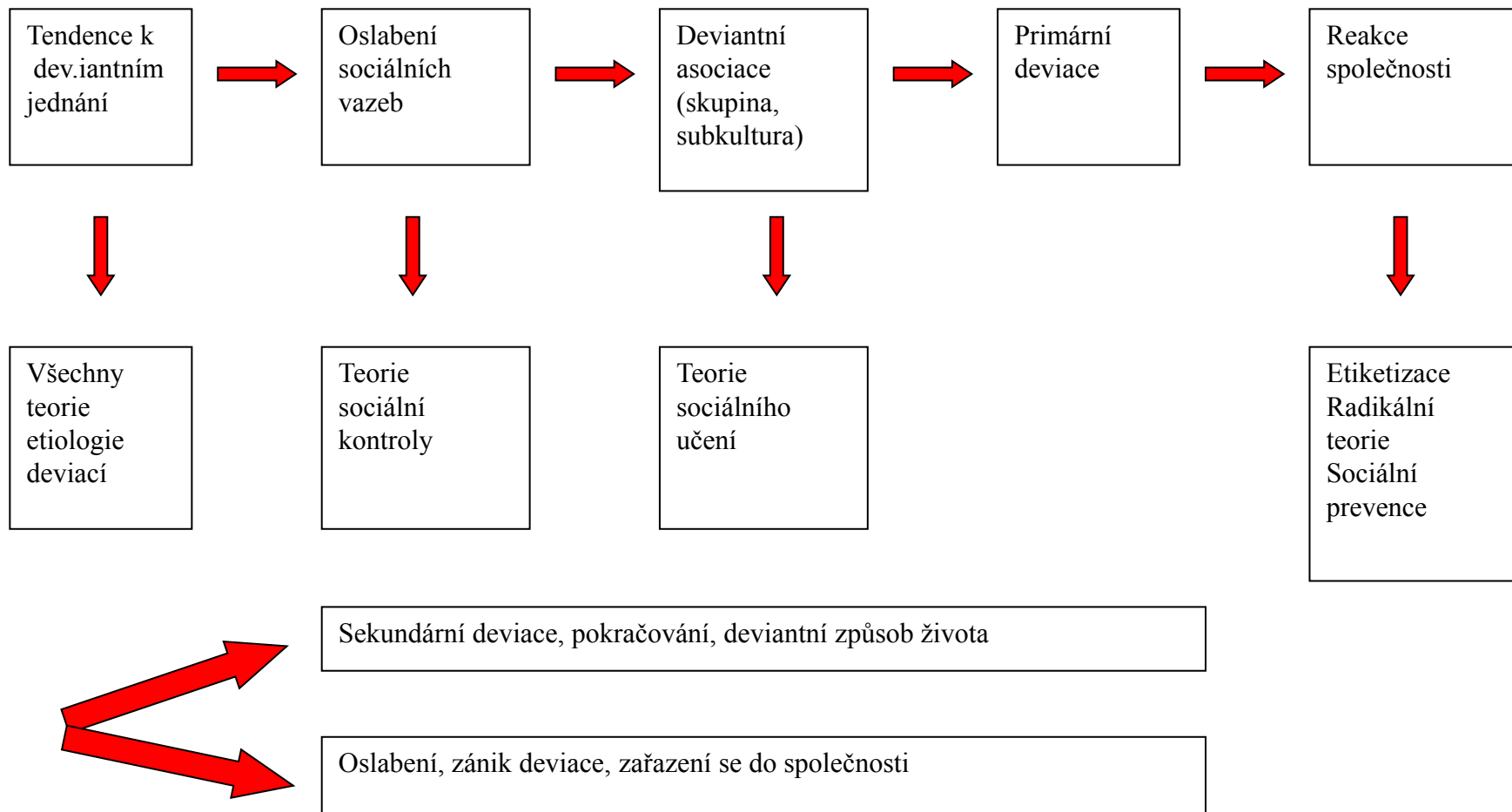
- **psychoanalytické koncepce**
- **teorie vazby a mateřské deprivace**
- **temperament a charakter**
- **psychologie morálního vývoje**
- **psychiatrické koncepce psychopatické osobnosti,**
- **teorie sociálního učení**

Psychologické faktory významně ovlivňují vznik a průběh deviantního jednání, ale i tyto faktory je nutné chápat v kontextu působení dalších vlivů.

Sociologické teorie

- Teorie anomie
- Teorii sociální dezorganizace a teorie diferenciální organizace
- Subkulturní teorie
- Teorie kulturního přenosu
- Teorie sociální kontroly,
- Etiketizační teorie

Sociologické teorie příčin sociálních deviací se pokoušejí analyzovat vliv prostředí – společnosti, její struktury, jejího fungování, sociálních norem a kontrolních mechanismů, postojů a reakcí společnosti. Spolu s biologickými a psychologickými teoriemi vytváří složitý soubor vlivů, které se podílejí na vzniku a vývoji deviantního jednání jednotlivců a sociálních skupin.

Spirituální rozměr zla

Americký psycholog Martin Scott Peck *Lidé lži*:

- *Lidské zlo je příliš závažným problémem na jednostranné posouzení. A je také příliš rozsáhlé na to, aby jeho skutečná podstata mohla být sevřena rámcem jednotícího stanoviska. Nakonec, je stejně tak přirozené jako osudové a nevyhnutelně mysteriózní. Nikdy se nám tudíž nepodaří dosáhnout pochopení jeho výchozí reality; je něčím, čemu se můžeme pouze přiblížit. Ve skutečnosti, čím blíže se mu přibližujeme, tím více si uvědomujeme, jak málo o něm víme, a v tím větší hrůze zůstáváme stát před jeho záhadností.....*
- *....Zlo je k životu v opozici. Zlo je tím, co odporuje životní síle. Krátce, má co činit se zabíjením. Výslovně má co činit s vraždou - totiž se zbytečným zabíjením - zabíjením, které není nutné pro biologické přežití.*
- *Říkám-li, že zlo má co dělat se zabíjením, nechci se tím omezit pouze na zabíjení fyzické. Zlo je také tím, co zabíjí duši. Existují rozmanité základní atributy přináležející k životu - zejména lidskému životu - jako je cítění, proměnlivost, uvědomování si, růst, samostatnost, vůle. Je možné zabít nebo se pokusit zabít některý z těchto atributů, aniž by tím ve skutečnosti utrpělo lidské tělo....*
- *....Tím, že jsem v průběhu let došel k přesvědčení o reálné existenci dobrotivého ducha či Boha, chcete-li, a k víře v reálnost lidského zla, byl jsem postaven před zřejmou intelektuální otázku:
Existuje něco takového jako zlý duch? Jmenovitě d'ábel?*

Zkušenost z exorcismu

Jako praktický vědec i - mohu vysvětlit 95 procent všeho, co se v exorcismu odehrává s pomocí tradiční psychiatrické terminologie. Co se týče exorcismu, mohl bych použít termínů vymývání mozku, odprogramování, přeprogramování, katarze, skupinová terapie a identifikace. Zbývá ovšem ještě sporných 5 procent, které tímto způsobem osvětlit nemohu.

Zůstává nadpřirozené, - či lépe vyjádřeno, nepřirozené ZLO.....

....Když ďábel konečně v jenom z případů jasně promluvil, na pacientově tváři se objevil výraz, který nelze popsat jinak než satanský. Byl to neuvěřitelně opovrhlivý úšklebek totálně nepřátelské zlovůle. Strávil jsem před zrcadlem spoustu hodin ve snaze jej napodobit ovšem bez sebemenšího úspěchu. Podobný výraz jsem viděl pouze jedenkrát ve svém životě - na pár prchavých vteřin na tváři druhého pacienta. Nicméně, když se u tohoto druhého případu ďábel konečně v plné síle projevil v průběhu exorcismu, bylo to ještě s mnohem hrozivějším výrazem. Pacient náhle připomínal svíjejícího se hada ohromné síly, který se zlostně pokouší uštknout členy týmu. O mnoho děsivější než zmítající se tělo byla ovšem jeho tvář. Oči pokrývala líná hadí strnulost s výjimkou okamžiků, kdy had vyrazil k útoku, v tu chvíli jeho oči, doširoka rozevřeny, zaplály smrtelnou nenávistí.

Co mě nejvíce rozrušovalo, kromě těchto častých útoků, byl podivný pocit tíže staré padesát milionů let, která jako by se zdála vyzařovat z tohoto d'ábelského tvora.

.....Uvědomuji si, že nelze ze dvou případů vyvodit obecnou platformu, podle které by bylo možno jednoduše posuzovat další případy.

- Oba případy mě dovedly k závěru, že posedlost není žádnou náhodou.Domnívám se, že je velmi nepravděpodobné, že člověk se jen tak prochází po ulici, a jednoho dne na něho zpoza keře skočí d'ábel a už ho nepustí. Posednutí se zdá být postupným procesem, který spočívá v tom, že člověk, z toho či onoho důvodu, opakovaně zaprodává sám sebe. Hlavním důvodem, proč takto jednali tito dva pacienti, byla, podle všeho, osamělost. Každý z nich trpěl tíživým pocitem samoty, a každý, v počátcích tohoto vše prostupujícího procesu, byl ochoten přijmout démona jako jistý druh imaginární společnosti. Byly zde zainteresovány ovšem i další důvody, které, jak se domnívám, by mohly hrát hlavní úlohu v jiných případech....**

Rudolf Steiner

Kristus mezi Ahrimanem a Luciferem

Rudolf Steiner: Kristus mezi Ahrimanem a Luciferem

Albrecht Dürer
Rytíř, smrt a d'ábel

Literatura:

**HRČKA, M.: *Sociální deviace*, Praha, SLON 2001
ISBN 80-85850-68-0**

**KOMENDA, A.: *Sociální deviace*, Olomouc, Univerzita
Palackého, 1999 ISBN 80-244-0019-7**

**KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J.: *Vzpoura deprivantů*, Praha, Galén
1996 ISBN 80-901776-8-9**

**MUNKOVÁ, G.: *Sociální deviace*, Praha, Karolinum, 2001 ISBN
80-246-0279-2**

**PROCTOR, Robert, N.: *Rasová hygiena*, Praha:Academia,
2009, 425 s. ISBN 978-50-200-1763-5**

**SCOTT PECK, M.: *Lidé lži*, Votobia, Olomouc, 1996. ISBN 80-
7198-148-6**

**WÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající
profese*. Praha, Portál 2004
ISBN 80-7178-802-3**